סלע
ת.ד 724 ירושלים, ת.ד. 30215, תל־אביב, טל: 03-614050
קטעי עתונות
15 אפר 1988
מעריב

"הפרשה": עדות מאוחרת

ועדת השבעה לא קשרה קשר נגד בן־גוריון

מאת יצחק בן אהרן

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות יצחק נבון אמר בשידור הטלוויזיוני על "הפרשה": "בן אהרן טועה ומטעה". זאת קלטה אוזני. הכרזה כזו מחייבת את אומרה – אולם גם את הממונן. לכן, באי־רצון רב עלי להחזיר את עצמי ל"פרשה" ולתמצת לפי מיטב הכרתי, זכרוני ומצפוני את הידע שלי בנושא האומלל, שזעזע את אושיות המערכות המדיניות־חברתיות־מוסריות של תנועת העבודה ומערכות הבטחון.

בעקבות השידור בטלוויזיה שב אחרון החברים ב"וועדת השבעה" שנותר בחיים, לימי פרשת לבון

1. מן הדין להזכיר ולרשום בדגש חזק, שאנו דנים ב־1988 באירוע של שנות 1953־1954 – כלומר: מעשים שקרו לפני 34 שנים! יתרה מזו, כאשר "עסק הביש" (שהתגלגל בראשית שנות ה־60 ל"פרשה") הגיע לידיעת הציבור, גם אז זה היה במרחק של שש שנים. אני התוודעתי לנושא בהיותי חבר ממשלת דוד בן־גוריון בשנים 1959־1963.

2. מן הראוי להזכיר, שמשך שש שנים ארוכות הנושא העסיק במחבואים אנשים לא מעטים, ובתוכם ובראשם צמרת מפא"י, משרד הבטחון, ומן הסתם את כלל שירותי המודיעין הצבאיים והאזרחיים.

3. לאחר שש השנים הללו – טיפלו במיון המיסמכים והתעודות שנאספו ונצטברו במשך התקופה הזאת שבעה שרים בראשותו של שר המשפטים פנחס רוזן.

כן טיפלו בנושא באופן חשאי וכמעט אינטימי: חברי מפא"י הבכירים דוד בן־גוריון, משה שרת, פנחס לבון, משה דיין, שמעון פרס ועוזריו האישיים של בן־גוריון, יצחק נבון, טדי קולק וצמרת ודרגות שונות של מערכות המודיעין.

פעילות זו שמאחורי הקלעים של הציבור הולידה שפע של מיסמכים, תחקירים ועדויות שנצטברו בידי האישים והמוסדות הללו. בהמשך נתגלה שפנחס לבון צבר במשך השנים הללו תיק כרסני של מידע ששקד לאספו ליום שבו יהיה ערוך, כדבריו, לפתוח במערכה להוכחת חפותו.

4. במשך שש השנים של פעילות חסויה מעיני הציבור נתמנו ע"י בן־גוריון ושרת – כל אחד בנפרד – כמה חוקרים ובודקים.

לשרת, בתפקידו כראש ממשלה (בימי כהונתו בתפקיד זה ובימי כהונתו של לבון כשר הבטחון פרץ "עסק הביש" במצרים), היה יסוד שלא להאמין לדיווחים הרשמיים שהגיעו לידיו ושתוחקרו ע"י ראשי אמ"ן ושר הבטחון.

לכן הוא מינה ועדת חקירה של שניים: יצחק אולשן (אחר כך נשיא בית המשפט העליון) ויעקב דורי (הרמטכ"ל הראשון). ועדה זו נבחה עדויות, קראה מיסמכים ופסקה: תיקו.

כלומר: לא הוכח מעבר לכל ספק כי לבון נתן את ההוראה – ומכאן שגם לא הוכח, בטענת לבון, שההוראה לחפעיל את הרשת במצרים ניתנה ע"י ראש אמ"ן בניימין ג'יבלי.

בהמשך מינה בן־גוריון את חיים כהן (היועץ המשפטי ואחר כך שופט בית המשפט העליון) לחקור עדים מסויימים. כן מינה את מזכירו הצבאי חיים בן־דוד לחקור עדים מסויימים ולבחון חומר בכתבי שני החוקרים הנכבדים שלא הגיעו לכלל מסקנה על מקור ההוראה ואם בכלל ניתנה הוראה.

מאידך גיסא, חשפו שניהם הוכחות לכאורה למעשי זיופים של תעודות, עדויות שקר, בידוי עדויות, הדחות לעדות שקר וכיו"ב חשדות מסמרי שערות. חומר זה ועדיומות של תעודות נאספו בתיקי בן־גוריון, שרת, לבון, דיין ועוד.

5. הגילוי המפתיע, מנקר העיניים – נוכח ההתפתחויות בעתיד – הוא, שבן־גוריון לא מינה – במשך שש שנים שעסק בנושא – **שום ועדה משפטית**. שום גורם לא היה מוגע בעדו למנות ועדה משפטית במקום ועדות חקירה של יחידים ושל צוותים – לפי בחירתו וטעמו האישיים.

המפתיע, מנקר העיניים הוא שבמשך שש שנים שעסק בנושא, לא מינה בן גוריון ועדה משפטית

העובדה הנחרצת השקופה לעין כל היא, שכל עוד שרר ערפל סביב זהותו של נותן ההוראה וכל עוד לא הוסר הספק והחשד מפנחס לבון – לא אצה הדרך לאיש לדרוש ועדות משפטיות וכיו"ב.

נראה היה שהנושא שקע ונקבר מאחורי התיקו. פנחס לבון "התפוטר" בינתיים מכהונתו כשר הבטחון ונבחר על־ידי צמרת מפא"י, כולל בן־גוריון, לתפקיד מזכיר כל־לי של ההסתדרות.

6. מה קרה אפוא בראשית שנות השישים שפרץ את הסגר והוציא את כל הפרשה והפרשיות, כל החמרים הרעילים טעוני חומר נפץ – אל הציבור?

מה ומי פוצץ את אפלת "עסק הביש", שעלה בקרבנות אדם יקרים וטהורים ונקיי כפיים?

שניים מחבריה הבכירים של הרשת נידונו למוות ונתלו. שליח בכיר של המודיעין שלא היה לו כל קשר לרשת, נחשף בעטיה של שגגה והתאבד בעת חקירתו המפלצתית בידי המצרים. אחרים נידונו לכלא לשנים רבות. תוצאות מחרידות אלו של "עסק הביש" לא היה בהן לכאורה להניע שמיים וארץ כדי להגיע לחשיפת הנסיבות, המחדלים, העבירות והעבריינים.

והנה, שש שנים אחרי הארוע, התייצב לפני השר פנחס ספיר איש מהימן, מעורה במערכות השירותים הסודיים, ושטח לפניו מסכת הוכחות שהצביעו בעליל על האחראים ל"עסק ביש" ושהיה בהן זיכוי חד־משמעי של פנחס לבון.

ממעגו המקביל – אם זכרוני לא בוגד בי מבחינת לוח הזמנים – העביר נשיא בית המשפט המחוזי בירושלים, השופט בנימין הלוי, שדן במשפט בגידה נגד "האדם השלישי", מפקד הרשת במצרים, חומר מרשיע מפיו של הנאשם, שהעיד על מעשים פלילים של המעורבים ב"עסק הביש".

השופט בנימין הלוי נתן אימון מספיק בעדות – לאמור: לפנינו חקירה משפטית מובהקת ששופט נתן בה אמון ושהצביעה על אנשים שהדיחו עדים לשקר במטרה ברורה: להטיל אשמה בדויה על פנחס לבון.

7. פנחס לבון ציפה שש־שבע שנים לשעה זו. זו העדות שחסרה לו כדי להשלים את התיק שאנר. הוא חש שהנה תמו שנות היסורים ושעתה הוא מצוייד במיסמכים הדרושים כדי לבקש מחבריו בצמרת המפלגה והשלטון להסיר מעליו את הספק והחשדות והתיקו.

מכאן ואילך דרוש עט סופר כדי לתאר את שלבי הדראמה והטרגדיות המתפתחות.

בן־גוריון סירב בתוקף להיענות לדרישתו של לבון. כדבריו: "לא אני האשמתי אותך ולא אני אזכה אותך".

פנחס לבון עלה באותה משפחה שבן־גוריון גידל וטיפח. אם זכרוני לא מטעה אותי, גם לבון הכריז: כאשר על הפרק בעיה של צדק ואמת – ערכי היסוד של חברה תקינה – אינני מתחשב עוד באינטרסים של מפלגה, ואף לא של ממלכתיות. הצדק קום ועדות חקירה של יחידים ושל צוותים – לפי בחירתו וטעמו האישיים.

העובדה הנחרצת השקופה לעין כל היא, שכל עוד שרר ערפל סביב זהותו של נותן ההוראה וכל עוד לא הוסר הספק והחשד מפנחס לבון – לא אצה הדרך לאיש לדרוש ועדות משפטיות וכיו"ב.

נראה היה שהנושא שקע ונקבר מאחורי התיקו. פנחס לבון "התפוטר" בינתיים מכהונתו כשר הבטחון ונבחר על־ידי צמרת מפא"י, כולל בן־גוריון, לתפקיד מזכיר כל־לי של ההסתדרות.

המפתיע, מנקר העיניים הוא שבמשך שש שנים שעסק בנושא, לא מינה בן גוריון ועדה משפטית

6. מה קרה אפוא בראשית שנות השישים שפרץ את הסגר והוציא את כל הפרשה והפרשיות, כל החמרים הרעילים טעוני חומר נפץ – אל הציבור?

מה ומי פוצץ את אפלת "עסק הביש", שעלה בקרבנות אדם יקרים וטהורים ונקיי כפיים?

שניים מחבריה הבכירים של הרשת נידונו למוות ונתלו. שליח בכיר של המודיעין שלא היה לו כל קשר לרשת, נחשף בעטיה של שגגה והתאבד בעת חקירתו המפלצתית בידי המצרים. אחרים נידונו לכלא לשנים רבות. תוצאות מחרידות אלו של "עסק הביש" לא היה בהן לכאורה להניע שמיים וארץ כדי להגיע לחשיפת הנסיבות, המחדלים, העבירות והעבריינים.

והנה, שש שנים אחרי הארוע, התייצב לפני השר פנחס ספיר איש מהימן, מעורה במערכות השירותים הסודיים, ושטח לפניו מסכת הוכחות שהצביעו בעליל על האחראים ל"עסק ביש" ושהיה בהן זיכוי חד־משמעי של פנחס לבון.

ממעגו המקביל – אם זכרוני לא בוגד בי מבחינת לוח הזמנים – העביר נשיא בית המשפט המחוזי בירושלים, השופט בנימין הלוי, שדן במשפט בגידה נגד "האדם השלישי", מפקד הרשת במצרים, חומר מרשיע מפיו של הנאשם, שהעיד על מעשים פלילים של המעורבים ב"עסק הביש".

השופט בנימין הלוי נתן אימון מספיק בעדות – לאמור: לפנינו חקירה משפטית מובהקת ששופט נתן בה אמון ושהצביעה על אנשים שהדיחו עדים לשקר במטרה ברורה: להטיל אשמה בדויה על פנחס לבון.

7. פנחס לבון ציפה שש־שבע שנים לשעה זו. זו העדות שחסרה לו כדי להשלים את התיק שאנר. הוא חש שהנה תמו שנות היסורים ושעתה הוא מצוייד במיסמכים הדרושים כדי לבקש מחבריו בצמרת המפלגה והשלטון להסיר מעליו את הספק והחשדות והתיקו.

מכאן ואילך דרוש עט סופר כדי לתאר את שלבי הדראמה והטרגדיות המתפתחות.

בן־גוריון סירב בתוקף להיענות לדרישתו של לבון. כדבריו: "לא אני האשמתי אותך ולא אני אזכה אותך".

פנחס לבון עלה באותה משפחה שבן־גוריון גידל וטיפח. אם זכרוני לא מטעה אותי, גם לבון הכריז: כאשר על הפרק בעיה של צדק ואמת – ערכי היסוד של חברה תקינה – אינני מתחשב עוד באינטרסים של מפלגה, ואף לא של ממלכתיות. הצדק

דוד בן־גוריון: די היה ברמז

פנחס לבון: אווירה של מתירנות

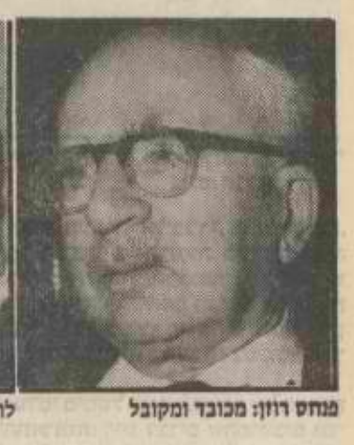
פנחס רוזן: מכובד ומקובל

לוי אשכול: מקורב לב.ג.

בכור שטרית: מפא"י

משה חיים שפירא: הפועה"מ

בנימין מינץ: פא"י

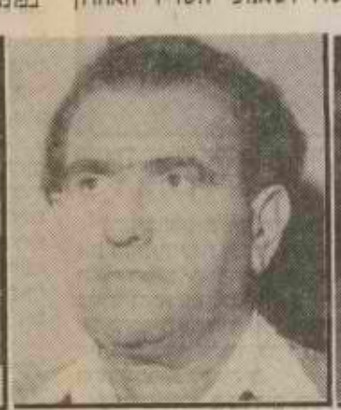
ישראל ברזילי: מפ"ם

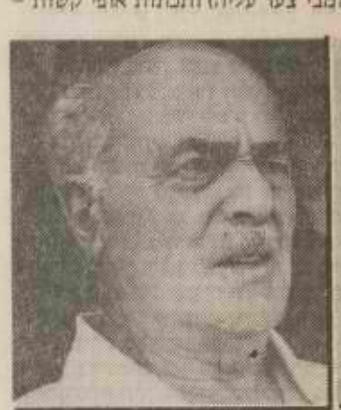
יצחק בן־אהרון: אחה"ע

1. מן הדין להזכיר ולרשום בדגש חזק, שאנו דנים ב־1988 באירוע של שנות 1953־1954 – כלומר: מעשים שקרו לפני 34 שנים! יתרה מזו, כאשר "עסק הביש" (שהתגלגל בראשית שנות ה־60 ל"פרשה") הגיע לידיעת הציבור, גם אז זה היה במרחק של שש שנים. אני התוודעתי לנושא בהיותי חבר ממשלת דוד בן־גוריון בשנים 1959־1963.

2. מן הראוי להזכיר, שמשך שש שנים ארוכות הנושא העסיק במחבואים אנשים לא מעטים, ובתוכם ובראשם צמרת מפא"י, משרד הבטחון, ומן הסתם את כלל שירותי המודיעין הצבאיים והאזרחיים.

3. לאחר שש השנים הללו – טיפלו במיון המיסמכים והתעודות שנאספו ונצטברו במשך התקופה הזאת שבעה שרים בראשותו של שר המשפטים פנחס רוזן.

כן טיפלו בנושא באופן חשאי וכמעט אינטימי: חברי מפא"י הבכירים דוד בן־גוריון, משה שרת, פנחס לבון, משה דיין, שמעון פרס ועוזריו האישיים של בן־גוריון, יצחק נבון, טדי קולק וצמרת ודרגות שונות של מערכות המודיעין.

פעילות זו שמאחורי הקלעים של הציבור הולידה שפע של מיסמכים, תחקירים ועדויות שנצטברו בידי האישים והמוסדות הללו. בהמשך נתגלה שפנחס לבון צבר במשך השנים הללו תיק כרסני של מידע ששקד לאספו ליום שבו יהיה ערוך, כדבריו, לפתוח במערכה להוכחת חפותו.

4. במשך שש השנים של פעילות חסויה מעיני הציבור נתמנו ע"י בן־גוריון ושרת – כל אחד בנפרד – כמה חוקרים ובודקים.

לשרת, בתפקידו כראש ממשלה (בימי כהונתו בתפקיד זה ובימי כהונתו של לבון כשר הבטחון פרץ "עסק הביש" במצרים), היה יסוד שלא להאמין לדיווחים הרשמיים שהגיעו לידיו ושתוחקרו ע"י ראשי אמ"ן ושר הבטחון.

לכן הוא מינה ועדת חקירה של שניים: יצחק אולשן (אחר כך נשיא בית המשפט העליון) ויעקב דורי (הרמטכ"ל הראשון). ועדה זו נבחה עדויות, קראה מיסמכים ופסקה: תיקו.

כלומר: לא הוכח מעבר לכל ספק כי לבון נתן את ההוראה – ומכאן שגם לא הוכח, בטענת לבון, שההוראה לחפעיל את הרשת במצרים ניתנה ע"י ראש אמ"ן בניימין ג'יבלי.

בהמשך מינה בן־גוריון את חיים כהן (היועץ המשפטי ואחר כך שופט בית המשפט העליון) לחקור עדים מסויימים. כן מינה את מזכירו הצבאי חיים בן־דוד לחקור עדים מסויימים ולבחון חומר בכתבי שני החוקרים הנכבדים שלא הגיעו לכלל מסקנה על מקור ההוראה ואם בכלל ניתנה הוראה.

מאידך גיסא, חשפו שניהם הוכחות לכאורה למעשי זיופים של תעודות, עדויות שקר, בידוי עדויות, הדחות לעדות שקר וכיו"ב חשדות מסמרי שערות. חומר זה ועדיומות של תעודות נאספו בתיקי בן־גוריון, שרת, לבון, דיין ועוד.

5. הגילוי המפתיע, מנקר העיניים – נוכח ההתפתחויות בעתיד – הוא, שבן־גוריון לא מינה – במשך שש שנים שעסק בנושא – **שום ועדה משפטית**. שום גורם לא היה מוגע בעדו למנות ועדה משפטית במקום ועדות חקירה של יחידים ושל צוותים – לפי בחירתו וטעמו האישיים.

העובדה הנחרצת השקופה לעין כל היא, שכל עוד שרר ערפל סביב זהותו של נותן ההוראה וכל עוד לא הוסר הספק והחשד מפנחס לבון – לא אצה הדרך לאיש לדרוש ועדות משפטיות וכיו"ב.

נראה היה שהנושא שקע ונקבר מאחורי התיקו. פנחס לבון "התפוטר" בינתיים מכהונתו כשר הבטחון ונבחר על־ידי צמרת מפא"י, כולל בן־גוריון, לתפקיד מזכיר כל־לי של ההסתדרות.

המפתיע, מנקר העיניים הוא שבמשך שש שנים שעסק בנושא, לא מינה בן גוריון ועדה משפטית

6. מה קרה אפוא בראשית שנות השישים שפרץ את הסגר והוציא את כל הפרשה והפרשיות, כל החמרים הרעילים טעוני חומר נפץ – אל הציבור?

מה ומי פוצץ את אפלת "עסק הביש", שעלה בקרבנות אדם יקרים וטהורים ונקיי כפיים?

שניים מחבריה הבכירים של הרשת נידונו למוות ונתלו. שליח בכיר של המודיעין שלא היה לו כל קשר לרשת, נחשף בעטיה של שגגה והתאבד בעת חקירתו המפלצתית בידי המצרים. אחרים נידונו לכלא לשנים רבות. תוצאות מחרידות אלו של "עסק הביש" לא היה בהן לכאורה להניע שמיים וארץ כדי להגיע לחשיפת הנסיבות, המחדלים, העבירות והעבריינים.

והנה, שש שנים אחרי הארוע, התייצב לפני השר פנחס ספיר איש מהימן, מעורה במערכות השירותים הסודיים, ושטח לפניו מסכת הוכחות שהצביעו בעליל על האחראים ל"עסק ביש" ושהיה בהן זיכוי חד־משמעי של פנחס לבון.

ממעגו המקביל – אם זכרוני לא בוגד בי מבחינת לוח הזמנים – העביר נשיא בית המשפט המחוזי בירושלים, השופט בנימין הלוי, שדן במשפט בגידה נגד "האדם השלישי", מפקד הרשת במצרים, חומר מרשיע מפיו של הנאשם, שהעיד על מעשים פלילים של המעורבים ב"עסק הביש".

השופט בנימין הלוי נתן אימון מספיק בעדות – לאמור: לפנינו חקירה משפטית מובהקת ששופט נתן בה אמון ושהצביעה על אנשים שהדיחו עדים לשקר במטרה ברורה: להטיל אשמה בדויה על פנחס לבון.

7. פנחס לבון ציפה שש־שבע שנים לשעה זו. זו העדות שחסרה לו כדי להשלים את התיק שאנר. הוא חש שהנה תמו שנות היסורים ושעתה הוא מצוייד במיסמכים הדרושים כדי לבקש מחבריו בצמרת המפלגה והשלטון להסיר מעליו את הספק והחשדות והתיקו.

מכאן ואילך דרוש עט סופר כדי לתאר את שלבי הדראמה והטרגדיות המתפתחות.

בן־גוריון סירב בתוקף להיענות לדרישתו של לבון. כדבריו: "לא אני האשמתי אותך ולא אני אזכה אותך".

פנחס לבון עלה באותה משפחה שבן־גוריון גידל וטיפח. אם זכרוני לא מטעה אותי, גם לבון הכריז: כאשר על הפרק בעיה של צדק ואמת – ערכי היסוד של חברה תקינה – אינני מתחשב עוד באינטרסים של מפלגה, ואף לא של ממלכתיות. הצדק הקלו על משנאיו לבדות את העלילה על מתן ההוראה.

אין להימלט מקוריוז היסטורי – שמשום מה לא ניתנה לו תשומת הלב הראויה עד עתה. לתמהוני, התעלם השידור הטלוויזיוני מעובדה יסודית: כפי שהתברר, **שום הוראה מן הארץ לא נתקבלה במצרים**. השדר שבנימין ג'יבלי מסר עליו, שכאילו במצוותו של לבון שודר לרשת במצרים, גם אם שודר, מעולם לא נקלט שם בשל אי־תקינות המכשירים.

גם לבון לא עורר בלב חברי הוועדה הוקרה וכבוד. הוא רץ עם הזאבים לכופף ידיים

פעולות "עסק הביש" בקהיר ובאלכסנדריה בוצעו בלא הוראה מן הארץ – ביוזמה של מפקד החוליה במצרים, האיש שלפליאת העולם כולו יצא בגלוי ממצרים בשעה שכל חברי הרשת – פקודיו – ולכדו.

לדבריו, היתה לו הרשאה להפעיל את הרשת לפי שיקול דעתו – על פי הנחיות שהוא קיבל כשנה לפני הארוע מפי שליח מהמפקדה הישראלית שנפגש עמו בפאריס (אגב, באותו זמן פנחס לבון לא שימש כלל בתפקיד שר הבטחון). אלה הן זוטות כבי־כול. אותיות זעירות בצד הסופה שטרפה הכל וכולם.

12. מסקנות ועדת השבעה היו אפוא חד־משמעיות, כפי שהיו פה אחד. בכל תלי התלים של הניירות לא נמצאה אף עדות אחת אמונה כזית, שתאפשר להאשים את לבון במתן ההוראה להפעלת הרשת על תוצאותיה הבלתי מחולות.

לא היה זה מעניינה של הוועדה ושל מליאת הממשלה – שסמכה את ידה על מסקנות הוועדה – לנסח כתבי אשמה קולקטיוויים, חברתיים ומוסריים על כל הנוגעים בדבר. לא היה בהם אחד בלי רבב.

לא התמודדתי עם השאלה שלא נותנת מנוח לרבים – ואני בתוכם: בשל מה התגייס דוד בן־גוריון לפרשה אומללה זו?

חני אשד הכריז בשידור הטלוויזיוני, כי בן־גוריון דאג למוניטין ולמעמדו בהיסטוריה – הבריות בני דורו וההיסטוריונים בעקבותיהם היו מסיקים כדבר מובן מאליו שאם לבון איננו אשם, הרי תיפול האשמה על דוד בן־גוריון.

אינני יודע מי שם את חני אשד לשפוט את בן־גוריון ברשעות ובזדון. אינני מקבל את ההסבר ההיסטוריוסופי. אינני מוכן להציע את פשרי אני לחידה. אני דוחה מעלי מכל וכל את הטיעון הקלוקל, שמי שמזכה את לבון מחייב את דוד בן־גוריון.

אני רוצה להאמין שגם ההיסטוריונים המחמירים ביותר לא ישפטו את דוד בן־גוריון באמת המידה של "הפרשה". על כך מגיעה לו מחילה – לא כן לגבי מסקנותיו הציבוריות שהביאוהו לפלג בשנית את מפלגתו, שהוא אחד מאבותיה.

אותו הדין וביתר תוקף לגבי פנחס לבון. גם הוא עומד למשפט ההיסטוריה מעל ומעבר לפרשה. שניהם שילמו מחיר יקר בגין "הפרשה". לאמיתו של דבר, הם היו גדולים יותר מאירועי "הפרשה" על כל סביכה ונפתוליה.

נבעת חיים מאוחד,
אפריל 1988

בחני הזמן – שסימן ההיכר שלהם היה האקטיוויזם הבטחוני, ובטרם ההסכם עם ז'בוטינסקי ולמחרתו, אחדות במזג המלחמתי נגד הרוויזיוניזם על שלוחותיו.

אני עומד על זוטות אלו כדי להסיר לעז ועלילה כאילו בוועדת השבעה היה קשר נגד בן־גוריון ומגמה כלשהי להיפרע ממנו. ההיפך מזה הוא הנכון. רוזן ואשכול, שטרית ושפירא ומינץ קיימו קשר אינפורמטיבי מתמיד עם בן־גוריון כל ימי עבודתה של הוועדה.

לפני הסיכומים הביאו רוזן ואשכול את הדיעות שהתנבשו בוועדה. באותם ימים הייתי משוכנע שאילו בן־גוריון היה רומז, ולא רק אומר במפורש, שהמסקנות אינן נראות לו ושהוא יסיק מסקנות אישיות – פנחס רוזן לא היה נותן לסכם את הדיונים כפי שסוכמו.

10. אינני רשאי לפטור את עצמי מלספר, ולו בחטף, את אשר למדתי מן החומר המתועד והמנופה שהוגש לחברי הוועדה. אינני רשאי לדבר בשם חברי הוועדה האחרים שנפטרו ושאנוכי השריד האחרון שלה. דומני, שמסקנות הוועדה מדברות בעד עצמן ומעידות שרשמי שלי לא היו של יחיד.

מאז חתמתי על מסקנות הוועדה כבר חלפו יותר מ־28 שנים – והפרוטוקולים אינם תחת ידי – ואף על פי כן אני מעיד כי התמונה הכללית שנחשפה לפני חברי הוועדה עוררה בכולנו פלצות.

נלים נלים של זעזועים נפשיים פקדו את הוועדה עם כל מיסמך שנשלף ושהכין בקפידה מזכיר ורכז הוועדה כתריאל כץ. לא אמנה הכל – כי עד רגע זה ועד בכלל אני חייב בכבוד מורי ורעי ויריבי ושלי.

מן הצמרת הפוליטית ודרך הדרגים הבטחוניים העליונים ועד לדרגת הנמוכות של אמ"ן – עברה כחוט השני מחרוזת של עיוותים, שקריות, עוינות, חתירות ותככים.

איש לא חייב להאמין לרגשותי, אולם יותר ממקצת הדברים נחשפו מאז ביומניו של משה שרת, בדבריהם של גולדה וארן, שפירא וכמובן בדברי בן־גוריון וחבר נאמניו שפרשו אתו ממפא"י וייסדו את רפ"י.

שרת ולבון כמעט לא דיברו זה עם זה והראשון, כראש ממשלה, לא דווח בידי שר הבטחון שלו. שר הבטחון לא קיבל דיווחי אמת מן המטה ומן הצמרת המנהלתית של משרדו. דיווחים סלקטיוויים בלבד הורדו לשדה בוקר.

נתקיימה תחרות מתמדת בין שר הבטחון לבון לבין דיין וחבריו – מי יהיה אקטיוויסט יותר, מי יעלה על מי בעוז ובמעשי תגמול תוקפניים. העובדות (לא השערות ולא ספקולאציות) על מערכת מעוותת, חסרת אמונות ויחסי אנוש מעוררים לא ניתנו להפרכה.

התמונה הכללית עוררה בנו פלצות: נתגלתה מחרוזת של עיוותים, שקריות, עוינות, חתירות ותככים

חוקרים, שמינה בן־גוריון, כמו חיים כהן, היועץ המשפטי גדעון האוזנר, אלוף חיים בן־דוד ועוד, חשפו זיופי תעודות, הדחת עדים לשקר, אומים ותככים, לעתים אף בלא תבלית נראית לעין – דברים שלא היתה להם כל הכחשה מצידם.

לא מכבר שמעתי בטלוויזיה שבנימין ג'יבלי קבל על כך שלא נוצרה ערכאה משפטית בזמנו. החומר שהיה לפנינו אומר את ההיפך. ג'יבלי וסניגורו לא רצו בערכאה משפטית וניסו להשפיע על בן־גוריון שיירד מן הנושא.

הן לא ייאמן – ומצמרר בקלקלתו המוסרית – דבר מעורבותה של מזכירה, נערה בגיום חובה, שקשרים רומאנטיים סיבכוה בעדויות סותרות ומכחישות זו את זו לפני אותו חוקר מעבר לים.

לא אצלול כאן לים הפרטים. אני מקווה ורוצה להאמין, שמציאות כזו של שנות החמישים לא תחזור ולא תיראה עוד בחיינו, אף כי גם אני מודע לפרשת אוטובוס 300 וכיו"ב.

11. חובה עלי לציין – אף זאת כדי להסיר לעז ועלילה – שפנחס לבון לא נטע בלב חברי הוועדה הוקרה וכבוד. להכרת כולנו – בטוחני שאני רשאי לדבר במקרה זה גם בשם הנפטרים – לא התעלה לבון לרמה ציבורית ראויה, על אף הנסיבות הקריטיות ביותר שמצא את עצמו סבוך בהן.

בחירתו לשר הבטחון כיורש לבן־גוריון, בשעה שכל המערכת הבטחונית והצבאית התנגדו לכך, ועל אף שהרגיש וידע אשר סביבו – לא הסיק את המסקנות המכוב דות במועדן. לבון רץ עם הזאבים לכופף ידיים, לעלות על האקטיוויסטים כולם בי־תר שאת ובזניחת שיקול הדעת.

הוועדה כולה גם התרשמה שהפקידים בענפי מטה מסויימים יכלו להתרשם מה־תבטאויות מסויימות של לבון בהתייעצו־ות שונות – שמותר למתוח את קו המוחר והחוקר, שאין לדקדק במצוות עשה ואל תעשה. בסביבתו של לבון כשר הבטחון שררה אווירה של מתירנות ולהג אקטיוויסטיים (לפי הז'רגון של אותם ימים).

אווירה זו, התבטאויות ארוגנטיות ותרקפניות גם מעל במת הכנסת, (זכורה ההתבטאות – לא נשברו רחיטי מהגוני – שבה חיפה על מעשה הרס בשעת חיפוש בדירה ערבית, ואשר לימים הוא עצמו הביע בפומבי צער עליה) ותכונות אופי קשות –

קטעי עתונות
15 אפר 1988
הארץ

זוכרים גם את המשפחות

שר הבטחון, יצחק רבין, הזמין למפגן צה"ל ביום העצמאות את בני משפחותיהם של ראשי הממשלות של מדינת ישראל: דוד בן גוריון, משה שרת, גולדה מאיר ולוי אשכול ושל שרי הבטחון והרמטכ"לים לשעבר שנפטרו, כמו יעקב דורי, מרדכי מקלף, משה דיין, יגאל ידין, חיים לסקוב ודוד אלעזר, והם יהיו אורחי כבוד באירוע.